

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Rapport

Tap og mislighold i banker

Per 30.09.2022

Innhold

1. HOVEDINNTRYKK	3
2. BRUTTO UTLÅN	5
3. TAPSAVSETNINGER	7
4. MISLIGHOLDTE UTLÅN	9
5. TAPSAVSETNINGER PÅ MISLIGHOLDTE UTLÅN	11
6. BETALINGSLETTELSER	12
7. RESULTATFØRTE UTLÅNSTAP	14
VEDLEGG	16

1. Hovedinntrykk

Per 30. september 2022 var andelen utlån med vesentlig økt kredittrisiko (dvs. utlån i trinn 2 og 3 iht. IFRS 9, se omtale i boks nedenfor) marginalt høyere enn ett år tidligere for bankene samlet. I personmarkedet har andelen utlån med vesentlig økt kredittrisiko økt det siste året, til tross for omfattende salg av misligholdte utlånsporteføljer i forbrukslånsbanker, mens den er redusert i bedriftsmarkedet. Andelen bedriftsutlån i trinn 2 har imidlertid økt noe de siste to kvartalene.

Flere indikatorer for kredittkvalitet i norske banker er forbedret det siste året:

- Tapsavsetninger som andel av utlånsvolumet sank ytterligere i tredje kvartal 2022, og har det siste året særlig blitt redusert for utlån i trinn 3, i hovedsak som følge av konstatering av tap og tilbakeføring av tapsavsetninger i gruppen av store banker.
- Andelen av utlånsvolumet som er misligholdt har blitt redusert hvert kvartal det siste året, og utgjorde 1,5 prosent per 30. september 2022. Nedgangen skyldes i hovedsak porteføljesalg i forbrukslånsbanker samt lavere mislighold i gruppen av store banker.
- Omfanget av betalingslettelser har samlet sett gått ned det siste året.
- De resultatførte utlånstapene utgjorde 0,06 prosent (annualisert) av utlånsvolumet i første til tredje kvartal 2022, som er marginalt lavere enn i samme periode i fjor.

Definisjoner

Brutto utlån

Balanseførte utlån til kunder før tapsavsetninger, som inngår i regnskapslinjen "Utlån til og fordringer på kunder" i foretakenes balanseoppstilling. Utlån overført til deleide OMF-foretak er ikke inkludert siden bankene ikke rapporterer tap og mislighold på disse.

Utlån med vesentlig økt kredittrisiko

Brutto utlån til kunder klassifisert i trinn 2 og 3 etter IFRS 9. Utlån med vesentlig økt kredittrisiko som ikke er kredittforringet skal plasseres i trinn 2, mens trinn 3 skal benyttes når kredittrisikoen har økt så mye at lånet anses kredittforringet.¹

Tapsavsetninger

Tapsavsetninger på utlån til kunder, som inngår i og reduserer regnskapslinjen "Utlån til og fordringer på kunder" i foretakenes balanseoppstilling. Rapporten analyserer tapsavsetninger i prosent av brutto utlån i respektive IFRS 9-trinn og samlet for alle trinn.

Misligholdte utlån

Ifølge artikkel 178 i kapitalkravsregelverket (CRR2) skal et utlån regnes som misligholdt dersom et betalingskrav har forfalt med mer enn 90 dager og beløpet ikke er uvesentlig (betalingsmislighold), eller dersom det er lite sannsynlig at motparten vil være i stand til å innfri forpliktelsene sine (andre misligholdte utlån)². Forordningen er gjort gjeldende i Norge gjennom § 2 i forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV (CRR/CRD IV-forskriften). Den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) har publisert retningslinjer (GL-2016-07) for hvordan bankene skal identifisere mislighold, som norske banker og kredittforetak er forventet å etterleve. I rundskriv 4/2020 *Identifisering av misleghaldne engasjement* viser Finanstilsynet til EBAs retningslinjer.

Resultatførte utlånstap

De resultatførte utlånstapene består av konstaterte tap fratrukket inngang på tidligere konstaterte tap og endring i tapsavsetninger fra forrige periode. Rapporten analyserer resultatførte tap på utlån, ubenyttede kreditter og garantier som andel av brutto utlån til kunder. Tap på rentebærende verdipapirer er ikke inkludert i indikatoren. Rapporten baserer seg hovedsakelig på tall fra ORBOF³, der resultatførte tap ikke rapporteres sektorfordelt.

¹ Se vedlegg 1 for nærmere beskrivelse av klassifisering av utlån etter IFRS 9.

² Jf. kriteriene angitt av CRR art 178(3). Kriteriene er ytterligere presisert i EBAs Guideline on the application of the definition of default under Article 178 of Regulation (EU) No 575/2013 ([EBA/GL/2016/07](#)).

³ Se vedlegg 2 for nærmere beskrivelse av datagrunnlaget.

2. Brutto utlån

2.1 Betydelig økt utlånsvekst i bedriftsmarkedet, redusert vekst i personmarkedet

- Bankenes⁴ utlån i personmarkedet⁵ var 4,3 prosent høyere ved utgangen av tredje kvartal 2022 enn på samme tid året før, se tabell 1. Årsveksten har det siste året blitt redusert. Gruppen⁶ av store banker har hatt en gradvis reduksjon i tolv månedersveksten det siste året, mens den har økt i gruppene av mindre og mellomstore banker, til tross for en nedgang i omfanget av forbrukslån.
- Veksten i bankenes utlån til bedriftskunder avtok betydelig etter pandemiutbruddet, men har det siste året økt markant, se tabell 2. Tolv månedersveksten i bedriftsmarkedet har siden utgangen av september i fjor økt mest for gruppen av store banker, men økte også for de øvrige to bankgruppene.

Tabell 1 Utlånsvolum og utlånsvekst. Personmarkedet

		30.09.2021	31.12.2021	31.03.2022	30.06.2022	30.09.2022
Store banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	1453	1457	1454	1475	1486
	Kvartalsvekst (prosent)	1,2	0,3	-0,2	1,4	0,7
	Tolv månedersvekst (prosent)	5,4	4,6	3,7	2,8	2,3
Mellomstore banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	744	753	762	783	799
	Kvartalsvekst (prosent)	1,1	1,2	1,2	2,8	2,0
	Tolv månedersvekst (prosent)	4,6	4,9	5,9	6,4	7,4
Mindre banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	177	181	182	187	191
	Kvartalsvekst (prosent)	1,1	1,8	0,8	2,4	2,3
	Tolv månedersvekst (prosent)	6,0	6,8	7,1	6,2	7,5
Alle banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	2374	2390	2398	2445	2475
	Kvartalsvekst (prosent)	1,2	0,7	0,3	1,9	1,3
	Tolv månedersvekst (prosent)	5,2	4,8	4,6	4,2	4,3

Kilde: Finanstilsynet

Tabell 2 Utlånsvolum og utlånsvekst. Bedriftsmarkedet

		30.09.2021	31.12.2021	31.03.2022	30.06.2022	30.09.2022
Store banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	948	968	987	1036	1070
	Kvartalsvekst (prosent)	0,0	2,2	2,0	5,0	3,2
	Tolv månedersvekst (prosent)	-0,2	2,8	5,3	9,4	12,9
Mellomstore banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	250	254	258	266	268
	Kvartalsvekst (prosent)	0,3	1,8	1,6	2,8	1,0
	Tolv månedersvekst (prosent)	6,4	5,3	5,6	6,7	7,3
Mindre banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	58	59	61	64	66
	Kvartalsvekst (prosent)	2,1	3,4	2,3	4,7	2,8
	Tolv månedersvekst (prosent)	6,4	9,9	11,3	13,1	13,9
Alle banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	1255	1282	1306	1366	1404
	Kvartalsvekst (prosent)	0,2	2,2	1,9	4,5	2,8
	Tolv månedersvekst (prosent)	1,3	3,6	5,7	9,0	11,8

Kilde: Finanstilsynet

⁴ Inkludert heleide kreditt- og finansieringsforetak, se vedlegg 2 for nærmere detaljer.

⁵ Tall for personmarkedet og bedriftsmarkedet i denne rapporten inkluderer utlån i utlandet.

⁶ Store banker: DNB Bank og de 6 store regionsparebankene (Sparebank 1 Nord-Norge, Sparebank 1 SMN, Sparebank 1 SR-Bank, Sparebank 1 Østlandet, Sparebanken Sør og Sparebanken Vest), Mellomstore: Øvrige norske banker med en forvaltningskapital større enn 10 mrd. kroner, Mindre: Norske banker med forvaltningskapital mindre enn 10 mrd. kroner.

Informasjon om rapportert utlånsvolum fordelt på IFRS 9-trinn

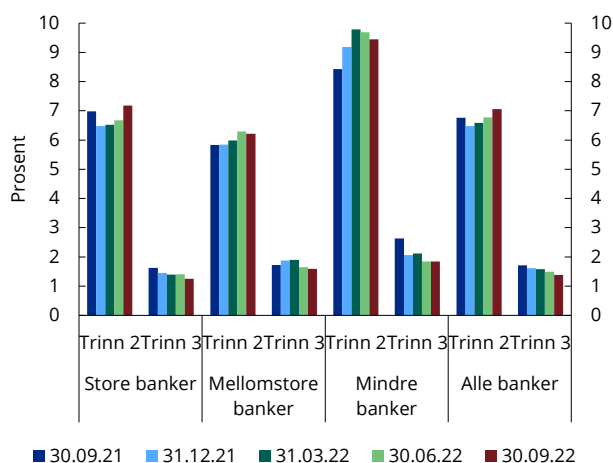
Fra og med første kvartal 2021 ble det innført ny kvartalsvis rapportering av brutto utlån fordelt på de tre IFRS 9-trinnene. Rapporteringen er obligatorisk for banker, kredittforetak og finansieringsforetak.

Finanstilsynet sendte i april 2022 et likelydende brev til alle banker, kredittforetak og finansieringsforetak, der rapportørene ble bedt om å foreta en kvalitetskontroll av datagrunnlaget for utlån fordelt på IFRS 9-trinn. De siste kvartalene er det ikke avdekket vesentlige feil i rapporterte størrelser.

2.2 Økning i utlån med vesentlig økt kredittrisiko som ikke er kredittforringet

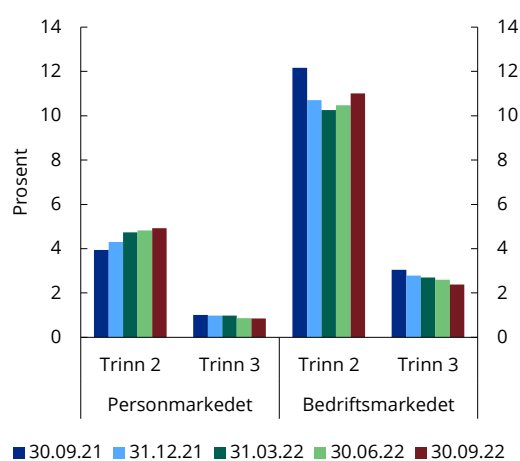
- Andelen utlån med vesentlig økt kredittrisiko (dvs. utlån i trinn 2 og 3 samlet) var 8,4 prosent for bankene samlet ved utgangen av tredje kvartal 2022, som er en marginal økning sammenlignet med ett år før.
- Andelen utlån i trinn 2, dvs. utlån med vesentlig økt kredittrisiko som ikke er kredittforringet, var ved utgangen av september 2022 noe høyere enn på samme tidspunkt året før, se figur 1. Utviklingen skyldes primært en økning i trinn 2-utlån i gruppen av store banker, særlig i tredje kvartal 2022. Andelen har det siste året økt i samtlige bankgrupper.
- Andelen utlån i trinn 3, dvs. kredittforringede utlån, har det siste året blitt redusert i samtlige bankgrupper. I gruppen av store banker skyldes nedgangen blant annet konstatering av tap og at enkelte kundeengasjementer har migrert til lavere trinn. I gruppen av mellomstore og mindre banker har salg av misligholdte utlånsporteføljer bidratt til en lavere andel utlån i trinn 3.
- Andelen utlån med vesentlig økt kredittrisiko i personmarkedet har det siste året økt for bankene samlet, til tross for omfattende salg av misligholdte utlånsporteføljer i forbrukslånsbanker⁷, se figur 2. I bedriftsmarkedet har andelen gått ned i samme periode. Andelen bedriftsutlån i trinn 2 har imidlertid økt svakt de siste to kvartalene.

Figur 1 Andel utlån med vesentlig økt kredittrisiko.
Fordelt på bankgrupper

Kilde: Finanstilsynet

Figur 2 Andel utlån med vesentlig økt kredittrisiko.
Fordelt på kunde grupper

Kilde: Finanstilsynet

⁷ For mer om salg av misligholdte forbrukslån, se Finanstilsynets [resultatrapport for finansforetak 1.-3. kvartal 2022](#).

3. Tapsavsetninger

Bankenes tapsavsetninger skal være forventningsrette og bygge på scenarioer som reflekterer beste anslag på den framtidige makroøkonomiske utviklingen basert på eksternt tilgjengelig informasjon. Norsk økonomi var ved utgangen av tredje kvartal 2022 fortsatt preget av høy aktivitet, og prognoser fra både Finansdepartementet, Norges Bank og Statistisk sentralbyrå viste en moderat avdemping i aktiviteten. Samtidig var og er det betydelig usikkerhet om den videre økonomiske utviklingen, noe som gjør det utfordrende å anslå forventet tap.

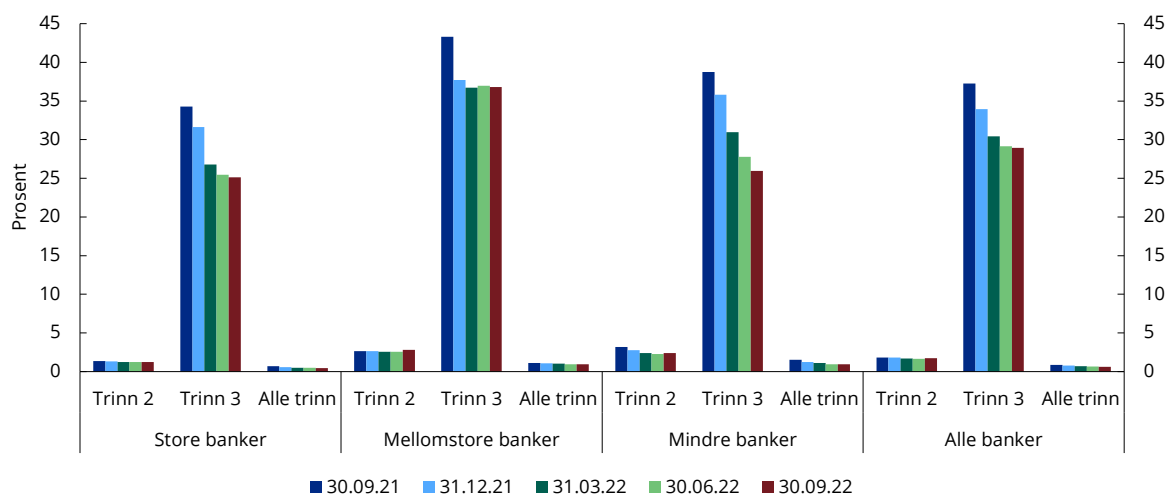
3.1 Ytterligere nedgang i bankenes samlede avsetningsgrad

- Bankenes samlede tapsavsetninger som andel av utlånsvolumet (avsetningsgrad) sank ytterligere i tredje kvartal 2022, til 0,6 prosent ved utgangen av kvartalet, se figur 3. Nivået var 0,2 prosentpoeng lavere enn ett år før. Nedgangen skyldes i stor grad tilbakeføringer av tidligere tapsavsetninger og konstatering av tap i gruppen av store banker. Avsetningsgraden er også redusert i gruppene av mindre og mellomstore banker, hovedsakelig grunnet salg av porteføljer med misligholdte forbrukslån.

3.2 Redusert avsetningsgrad både i trinn 2 og 3

- Avsetningsgraden for utlån i trinn 3 var 29 prosent ved utgangen av september 2022, ned fra 37 prosent ett år før. Bankene forventer dermed markant lavere tap på kredittforringede utlån. Nedgangen skyldes hovedsakelig lavere avsetninger i gruppen av store banker, som følge av tilbakeføringer av tidligere tapsavsetninger på utlån til bedrifter, og spesielt for utlån til næringene olje, gass og offshore. Porteføljesalg i de to øvrige bankgruppene bidro også til nedgangen i samlet avsetningsgrad i trinn 3 det siste året.
- I trinn 2 har avsetningsgraden gått marginalt ned det siste året, til 1,7 prosent av utlånsvolumet ved utgangen av september 2022.
- Trinn 1 består av utlån hvor kredittrisikoen ikke anses økt, og har svært lav avsetningsgrad. Det siste året har tapsavsetningene på utlån i trinn 1 vært stabilt på 0,1 prosent av utlånsvolumet.

Figur 3 Avsetningsgrad for utlån i IFRS 9-trinn⁸. Fordelt på bankgrupper

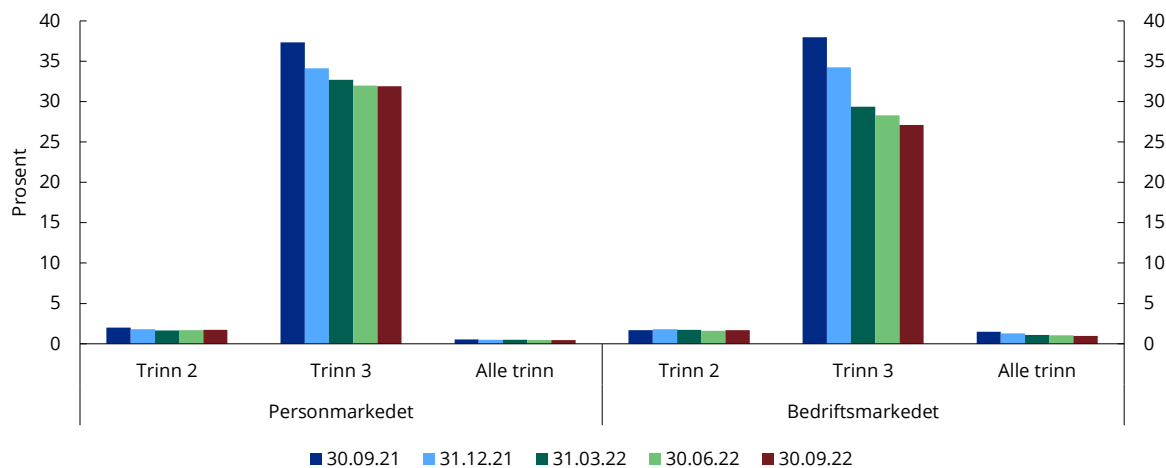

Kilde: Finanstilsynet

3.3 Lavere avsetningsgrad både i personmarkedet og bedriftsmarkedet

- Avsetningsgraden på bankenes samlede utlån (alle trinn) til personkunder var 0,4 prosent per 30. september 2022, marginalt lavere enn ett år tidligere, se figur 4. Nedgangen skyldes hovedsakelig reduserte avsetninger i trinn 3 i gruppen av mellomstore banker, som følge av salg av misligholdte utlånsporteføljer.
- For bankenes utlån til bedrifter ble avsetningsgraden redusert fra 1,5 prosent til 1,0 prosent siste år. Store deler av nedgangen var reduserte trinn 3-avsetninger i gruppen av store banker, jf. avsnitt 3.2.

Figur 4 Avsetningsgrad for utlån i IFRS 9-trinn. Fordelt på kundegrupper

Kilde: Finanstilsynet

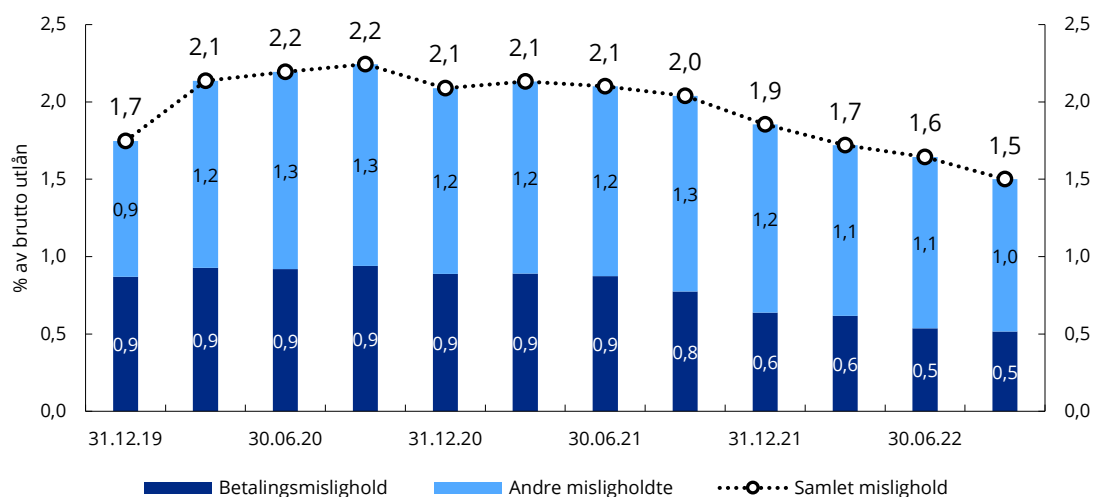
⁸ Kun utlån som vurderes i IFRS 9-trinn, det vil si utlån vurdert til amortisert kost og utlån vurdert til virkelig verdi over utvidet resultat, er inkludert i figuren. Utlån vurdert til virkelig verdi over ordinært resultat er ikke inkludert. Slike utlån utgjør kun en liten andel (om lag 3 prosent) av bankenes samlede utlån. Avsetningsgraden i trinn 1 er svært lav i samtlige bankgrupper, og vises derfor ikke i figuren. Videre betyr avsetningsgrad for "Alle trinn" at tapsavsetninger i IFRS 9-trinn 1 til 3 ses i forhold til summen av utlånsvolumet i alle tre trinn. Ovennevnte gjelder også for figur 4.

4. Misligholdte utlån

4.1 Misligholdsandelen fortsetter å synke

- Misligholdsandelen (misligholdte utlån i prosent av brutto utlån) har sunket for bankene samlet det siste året, til 1,5 prosent ved utgangen av september 2022, se figur 5. Utvikling skyldes hovedsakelig en markant nedgang i volumet av både betalingsmislighold (krav forfalt med mer enn 90 dager) og andre misligholdte utlån (lån hvor det er lite sannsynlig at låntaker vil være i stand til å innfri sine forpliktelser) i gruppen av store banker. Redusert betalingsmislighold som følge av porteføljesalg bidro også til nedgangen i misligholdsandelen for bankene samlet.
- De to siste kvartalene har misligholdsandelen vært på et lavere nivå enn før pandemien.
- Per 30. september 2022 utgjorde andre misligholdte utlån 66 prosent av samlet misligholdt volum, som er en økning på 4 prosentpoeng sammenlignet med ett år før.

Figur 5 Misligholdte utlån, fordelt på betalingsmislighold og andre misligholdte

Kilde: Finanstilsynet

4.2 Lavere misligholdsandel både i personmarkedet og bedriftsmarkedet

- For bankenes utlån til personkunder har misligholdsandelen⁹ sunket noe det siste året, og var 0,8 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2022, se tabell 3. Omfattende porteføljesalg i forbrukslånsbanker var hovedårsaken til nedgangen.
- Misligholdsandelen er høyere for utlån til bedrifter enn for personkunder. Per 30. september var misligholdsandelen 2,8 prosent i bedriftsmarkedet, ned fra 3,9 prosent ett år før. Store deler av reduksjonen var knyttet til gruppen av store banker, som hadde en markant reduksjon i både betalingsmislighold og andre misligholdte utlån i bedriftsmarkedet det siste året.

⁹ Summen av betalingsmislighold og andre misligholdte utlån som andel av brutto utlån.

Tabell 3 Misligholdsandel¹⁰, fordelt på kunde- og bankgrupper

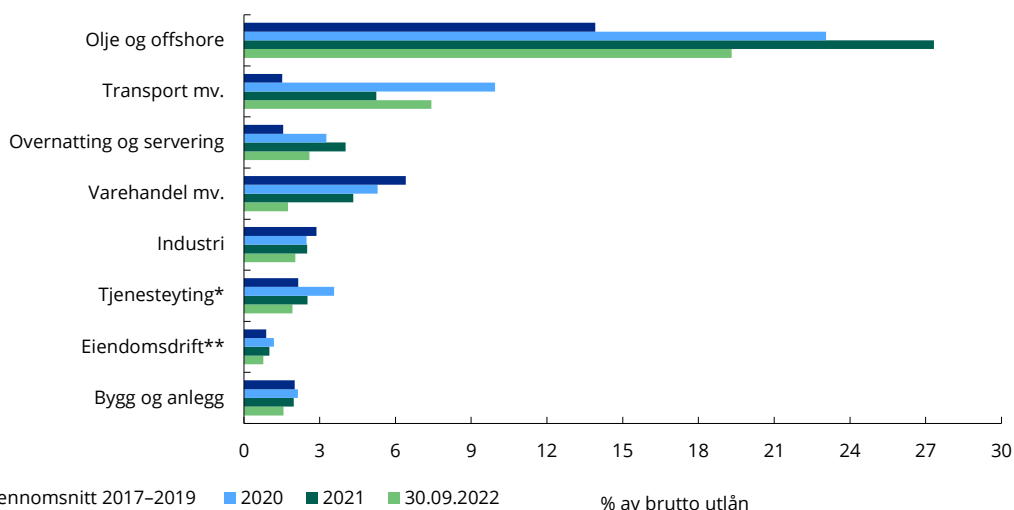
	30.09.2021	31.12.2021	31.03.2022	30.06.2022	30.09.2022
Personmarkedet					
Store banker	0,40	0,36	0,36	0,36	0,34
Mellomstore banker	2,11	1,99	1,93	1,64	1,60
Mindre banker	2,53	1,75	1,85	1,58	1,59
Alle banker	1,10	0,98	0,97	0,86	0,84
Bedriftsmarkedet					
Store banker	4,33	3,88	3,36	3,31	2,93
Mellomstore banker	2,37	2,43	2,46	2,30	2,12
Mindre banker	3,06	3,11	2,90	2,76	2,65
Alle banker	3,88	3,56	3,16	3,09	2,76

Kilde: Finanstilsynet

4.3 Høye energipriser kan ha påvirket misligholdsandelen i enkelte næringer

- I overkant av 19 prosent av bankenes utlån til olje- og offshorerelaterte næringer var misligholdt ved utgangen av tredje kvartal 2022, se figur 6. Misligholdsandelen i disse næringene har gått betydelig ned sammenliknet med utgangen av 2021, og var også lavere enn ved utgangen av 2020.
- Næringen overnatting og servering ble hardt rammet av covid-19-relaterte smitteverntiltak. Andelen av bankenes utlån til denne næringen som var misligholdt økte under pandemien, men har gått ned så langt i 2022.
- Utlån til varehandel viste tegn til ytterligere forbedring av kredittkvaliteten i tredje kvartal 2022, og misligholdsandelen har blitt redusert hvert kvartal så langt i 2022.
- Misligholdsandelen for bankenes utlån til transportnæringen har økt så langt i 2022.

Figur 6 Misligholdte utlån i utvalgte enkelt næringer

Kilde: Finanstilsynet

*Faglig, finansiell og forretningsmessig tjenesteyting. ** Omsetning og drift av fast eiendom

Utlån til de utvalgte enkelt næringene utgjør 85 prosent av bankenes utlån til bedrifter.

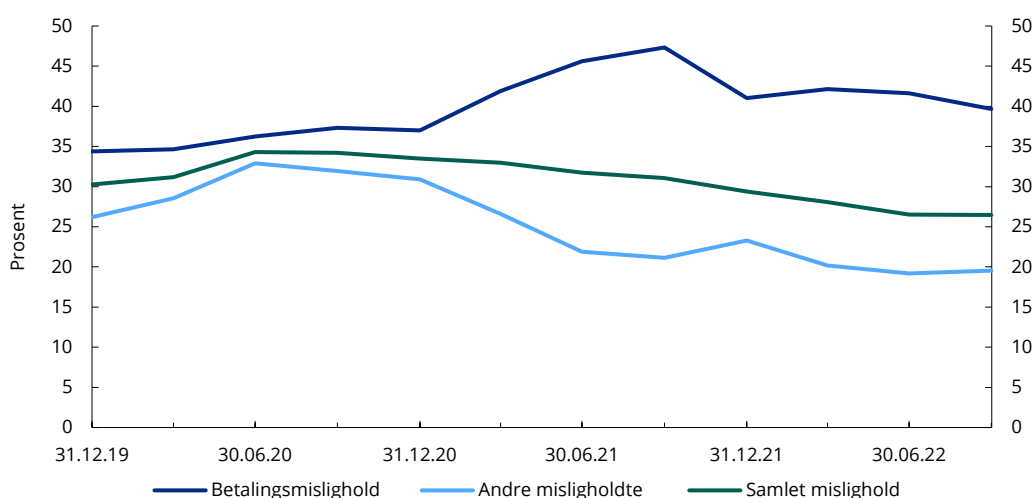
¹⁰ Samlet for betalingsmislighold og andre misligholdte utlån

5. Tapsavsetninger på misligholdte utlån

5.1 Bankene forventer lavere tap på misligholdte utlån

- Per 30. september 2022 forventet bankene lavere tap på utlån som er forfalt med mer enn 90 dager (betalingsmislighold) sammenliknet med ett år tidligere, se figur 7. Dette må ses i sammenheng med porteføljesalg i forbrukslånsbanker.
- Avsetningsgraden på andre misligholdte utlån er svakt redusert siste år, hovedsakelig grunnet reduserte tapsavsetninger i gruppen av store banker, særlig i første kvartal 2022.
- Avsetningsgraden på samlet misligholdt utlånsvolum har sunket noe det siste året, til 26,5 prosent ved utgangen av september 2022.

Figur 7 Avsetningsgrad på misligholdte utlån

Kilde: Finanstilsynet

5.2 Stabil avsetningsgrad for misligholdte utlån i personmarkedet, nedgang i bedriftsmarkedet

- Avsetningsgraden for bankenes misligholdte utlån til personkunder avtok marginalt til 31,1 prosent ved utgangen av tredje kvartal i år, se tabell 4. Avsetningsgraden er vesentlig høyere i gruppene av mellomstore og mindre banker enn i gruppen av store banker. Dette kommer av at forbrukslånsbankene ligger i de førstnevnte gruppene, og disse bankene forventer større tap på sine misligholdte utlånsporteføljer enn tradisjonelle banker. Den relativt store reduksjonen i avsetningsgrad for personkunder i de mindre bankene i tredje kvartal 2022 skyldes primært salg av misligholdte utlånsporteføljer i forbrukslånsbanker.
- Samlet sett har bankene, og særlig gruppen av store banker, redusert avsetningsgraden for sine misligholdte utlån til bedriftskunder i løpet av det siste året.

Tabell 4 Avsetningsgrad på misligholdte utlån¹¹, fordelt på kunde- og bankgrupper

	30.09.2021	31.12.2021	31.03.2022	30.06.2022	30.09.2022
Personmarkedet					
Store banker	9,2	11,1	9,0	9,5	9,5
Mellomstore banker	39,3	39,8	39,9	40,5	41,0
Mindre banker	41,0	36,6	36,0	35,0	25,4
Alle banker	32,9	32,9	32,4	32,0	31,1
Bedriftsmarkedet					
Store banker	31,9	29,1	27,0	24,8	24,4
Mellomstore banker	23,2	21,4	20,9	21,6	21,1
Mindre banker	25,2	25,2	24,4	26,4	25,9
Alle banker	30,6	27,9	26,0	24,4	24,0

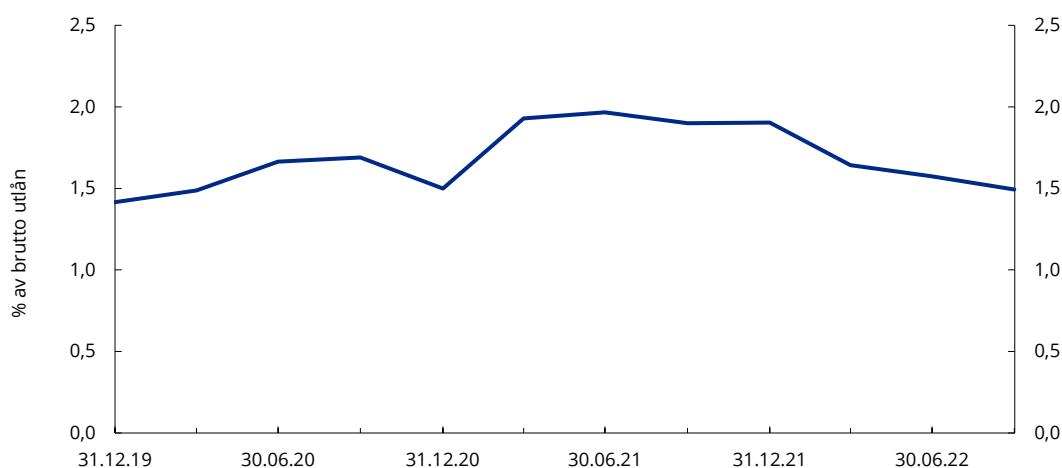
Kilde: Finanstilsynet

6. Betalingslettelser

6.1 Økt inflasjon og rente har så langt ikke medført en økning i betalingslettelser

- For bankene samlet har andelen utlån merket med betalingslettelser¹² blitt redusert det siste året, og særlig i første kvartal 2022, se figur 8. Nedgangen i første kvartal var hovedsakelig relatert til gruppen av store banker.
- Bankene innvilget omfattende rente- og avdragsutsettelse til lånekunder etter utbruddet av koronapandemien, men majoriteten av utsettelsene som ble gitt i forbindelse med covid-19 ble ikke merket som betalingslettelser, jf. boks nedenfor. Økningen i reelle lettelse var derfor høyere enn det som vises i figuren under, der kun utlån *merket* med lettelse vises.

Figur 8 Utlån med betalingslettelser

Kilde: Finanstilsynet

¹¹ Samlet for betalingsmislighold og andre misligholdte utlån

¹² Utlån med betalingslettelser (med og uten tapsavsetninger) i prosent av brutto utlån

Identifisering av mislighold og lettelser i lys av covid-19

I en rekke land ble det i tilknytning til covid-19 innført generelle ordninger for avdragsfrihet i form av såkalte moratorier. I Norge ble det ikke innført slike moratorier, men bankene innvilget omfattende rente- og avdragsutsettelse til lånekunder. Hovedregelen er at endringer i avbetalingsplanen for å avhjelpe finansielle problemer hos skyldneren skal anses som betalingslettelse. I mars 2020 uttalte EBA¹³ at endringer av betalingsplanen, inkludert utsettelse av renter og avdrag, for kredittverdige kunder som er rammet av en kortvarig likviditetsmangel som følge av koronapandemien, ikke nødvendigvis må føre til klassifisering som mislighold eller lettelse. Finanstilsynets kartlegging av utlånsporteføljen til et utvalg av de større bankene kan tyde på at de fleste rente- og avdragsutsettelse gitt i forbindelse med covid-19, ikke ble registrert som betalingslettelse, slik at den faktiske økningen i engasjementer med betalingslettelse kan ha vært større enn figur 8 antyder.

6.2 Stabilt omfang av betalingslettelse i personmarkedet, nedgang i bedriftsmarkedet

- Andelen utlån merket med betalingslettelse i personmarkedet holdt seg relativt lav gjennom pandemien, og nivået har det siste året ligget stabilt i nærheten av 0,5 prosent av utlånsvolumet, se tabell 5.
- I bedriftsmarkedet gikk andelen utlån med betalingslettelse betydelig ned i første kvartal 2022, hovedsakelig grunnet en vesentlig nedgang i gruppen av store banker. Nedgangen fortsatte i andre og tredje kvartal, også dette drevet av en nedgang i gruppen av store banker. Gruppen av mindre banker hadde også en lavere andel utlån med betalingslettelse i bedriftsmarkedet ved utgangen av september 2022 enn ett år tidligere, mens nivået var uendret for gruppen av mellomstore banker. Samlet for bankene var 3,3 prosent av utlån til bedrifter registrert med betalingslettelse ved utgangen av tredje kvartal 2022, ned 1,5 prosentpoeng siste år.

Tabell 5 Andel utlån med betalingslettelse, fordelt på kunde- og bankgrupper

	30.09.2021	31.12.2021	31.03.2022	30.06.2022	30.09.2022
Personmarkedet					
Store banker	0,23	0,35	0,36	0,38	0,41
Mellomstore banker	0,82	0,74	0,76	0,67	0,62
Mindre banker	0,71	0,74	0,78	0,70	0,67
Alle banker	0,45	0,50	0,52	0,50	0,50
Bedriftsmarkedet					
Store banker	5,66	5,46	4,41	4,16	3,69
Mellomstore banker	1,81	1,90	1,74	1,74	1,81
Mindre banker	2,80	2,76	2,63	2,43	2,54
Alle banker	4,76	4,63	3,80	3,61	3,28

Kilde: Finanstilsynet

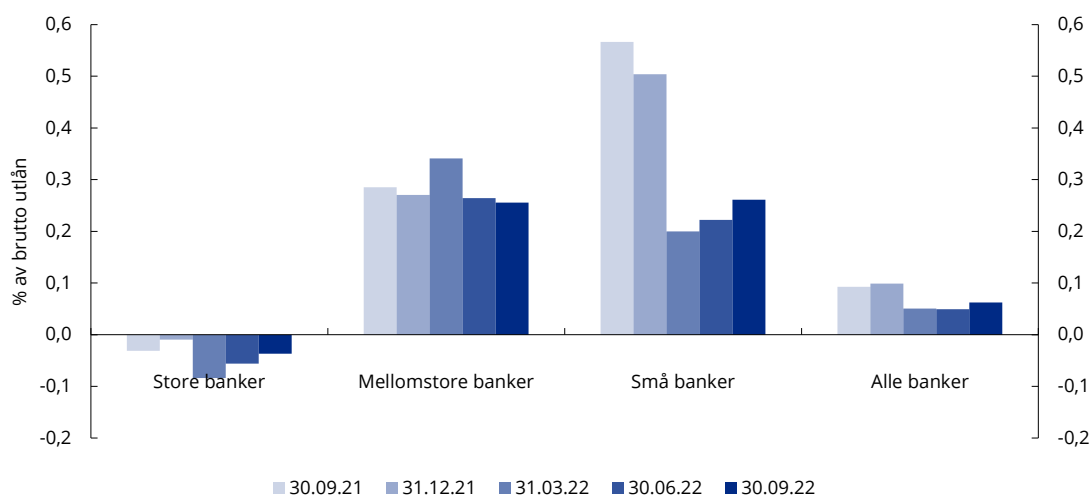
¹³ <https://eba.europa.eu/eba-provides-clarity-banks-consumers-application-prudential-framework-light-covid-19-measures>

7. Resultatførte utlånstap

7.1 Lavt tapsnivå i bankene, drevet av tilbakeføringer i gruppen av store banker

- Norske bankers samlede resultatførte utlånstap (annualisert) utgjorde 0,06 prosent av den gjennomsnittlige utlånsmassen i de tre første kvartalene av 2022, som er marginalt lavere enn i samme periode i fjor, se figur 9. Det lave tapsnivået kan særlig forklares av gruppen av store banker, som i likhet med fjoråret hadde netto tilbakeføringer av tapsavsetninger i årets første tre kvartaler.

Figur 9 Resultatførte tap (akkumulert og annualisert) på utlån, garantier og ubenyttet kredittramme

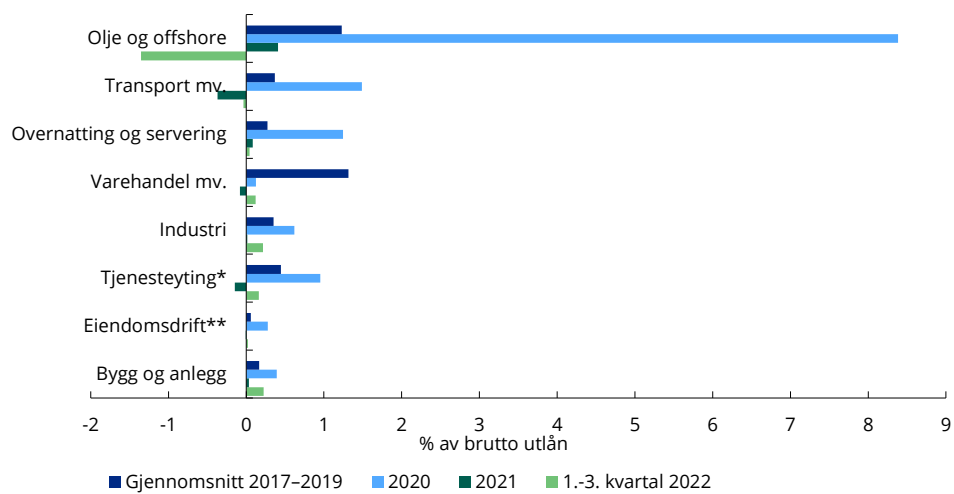

Kilde: Finanstilsynet

7.2 Økte tap i flere næringer, men fra lave nivåer

- I 2021 ble utlånstapene markant redusert i flere av næringene som ble hardest rammet av pandemien, slik som overnattings- og serveringsvirksomhet. Bankene gjorde også betydelige tilbakeføringer av tapsavsetninger på utlån til olje- og offshorevirksomhet som ble foretatt i 2020 som følge av problemer i disse næringene. I årets tre første kvartaler økte imidlertid tapene (annualisert) i flere næringer, om enn fra lave nivåer, se figur 10.
- Samlet hadde bankene netto tilbakeføringer i olje- og offshorerelaterte næringer i første til tredje kvartal 2022. Den ytterligere økningen i olje- og gasspriser etter Russlands angrep på Ukraina har redusert bankenes tapsrisiko på utlån til disse næringene.
- Utlån til næringen eiendomsdrift sto for 41 prosent av bankenes samlede utlån til bedrifter per 30. september 2022. Bankenes tap på slike utlån har vært svært lave de siste årene, og utgjorde kun 0,02 prosent av utlånsvolumet til denne næringen etter tre kvartaler i 2022.

Figur 10 Tap på utlån til utvalgte enkelt næringer

Kilde: Finanstilsynet

*Faglig, finansiell og forretningsmessig tjenesteyting. ** Omsetning og drift av fast eiendom

Utlån til de utvalgte enkelt næringene utgjør 85 prosent av bankenes utlån til bedrifter.

Vedlegg

Vedlegg 1: IFRS 9

En av erfaringene etter den internasjonale finanskrisen var at bankene regnskapsførte for lave tap og at dette ble gjort for sent. I etterkant av krisen var det enighet om at bankenes tapsavsetninger bør baseres på *forventet tap* for å synliggjøre kvaliteten på bankenes utlånsportefølje. IFRS 9 erstattet 1. januar 2018 IAS 39 som regnskapsstandard for finansielle instrumenter.¹⁴ Standarden angir rammer for bankenes tapsføring og krever at bankene regnskapsfører forventet tap basert på best tilgjengelige informasjon på rapporteringstidspunktet om historiske, nåværende og fremtidige forhold. Prognoser skal i utgangspunktet baseres på eksternt tilgjengelig informasjon, for eksempel makroøkonomiske prognoser fra Norges Bank, Statistisk sentralbyrå eller andre anerkjente institusjoner. Dersom banken mener at disse prognosene ikke er relevante og velger å legge til grunn egne makroprognoser i framskrivningene, må dette begrunnes og dokumenteres.

Beregningen av forventet tap skal være et resultat av estimerte tap i flere scenarioer, som vektes etter sannsynligheten for at de ulike scenarioene vil inntreffe. I oppgangstider, normale økonomiske tider og moderate nedgangskonjunkturer er utlånstapene som oftest svært lave eller lave, mens tapene kan bli svært høye i en alvorlig nedgangskonjunktur. Det er viktig at bankene i beregningen av forventet tap tar høyde for at det kan være betydelig ikke-linearitet i tapene i et nedgangsscenario sammenliknet med basisscenarioet.

I beregningen av forventet tap etter IFRS 9, skal lånene plasseres i ett av tre trinn. Trinn 1 inneholder lån hvor kredittrisikoen ikke anses vesentlig økt, og tapsavsetningen beregnes som forventet kreditttap over de neste 12 månedene. Lån som har en vesentlig økt kredittrisiko siden førstegangsinnregning, skal klassifiseres i trinn 2. Når kredittrisikoen har økt så mye at lånet anses kredittforringet, skal lånet klassifiseres i trinn 3. Et lån regnes som kredittforringet når en eller flere hendelser som har negativ effekt på estimerte fremtidige kontantstrømmer, har inntruffet. Etter Finanstilsynets vurdering er det rimelig å legge til grunn at kredittforringede lån er det samme som misligholdte lån, jf. Finanstilsynets brev til bankene om forventet kreditttap i årsregnskapene for 2020¹⁵. Lån hvor det er innvilget betalingslettelse for å avhjelpe finansielle problemer hos kunden, vil etter IFRS 9 klassifiseres i enten trinn 2 eller trinn 3. I trinn 2 og 3 beregnes tapsavsetningen som forventet kreditttap over eiendelens forventede levetid.

Vedlegg 2: Datagrunnlag

Rapporten er hovedsakelig basert på innrapporterte størrelser fra Offentlig regnskapsrapportering for banker og finansieringsforetak (ORBOF). Foretakene rapporterer til ORBOF på ikke-konsolidert nivå. Heleide kreditt- og finansieringsforetak er inkludert i tallene for banker for å få størrelsene på tilnærmet konsolidert nivå. Deler av bankenes samlede utlån er overført til deleide kredittforetak, men siden bankene ikke rapporterer tap på slike utlån, er det valgt å ikke inkludere dette utlånsvolumet i datagrunnlaget.

Figurer og omtale av tap og mislighold i enkelt næringer er basert på bankenes rapportering av spesifikasjon av tap på utlån (KRT-1131).

¹⁴ For norske banker som har utstedt børsnoterte instrumenter, har IFRS vært gjeldende fra 1. januar 2018. Øvrige norske banker har vært pålagt å bruke IFRS 9 siden 1. januar 2020.

¹⁵ <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/eb5febe11aee436dbade01dd9583751b/forventet-kredittap-i-arsregnskapene-for-2020.pdf>

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

Telefon 22 93 98 00
post@finanstilsynet.no
finanstilsynet.no